

Majandus- ja tööstusministri käskkirja „Ida-Virumaal elavate eesti keelest erineva emakeelega naiste tööturule kaasamise programm“ eelnõu seletuskiri

I Sissejuhatus

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõigete 2 ja 4 alusel.

Käskkirjaga reguleeritakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027” (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi 4 „Sotsiaalsem Eesti” erieesmärgi (a) „Parandada kõigi töötajate, eelkõige noorte ja pikaajaliste töötute ning tööturult eemale jäänud ja tööturul ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvate isikute töölesaamise võimalusi ja aktiveerimismeetmete kättesaadavust nende jaoks, tehes seda noorte puhul eelkõige noortegarantii rakendamise kaudu, ning füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja sotsiaalmajanduse edendamise kaudu“ meetme 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ sekkumise „Tööturu struktuursete probleemide lahendamine, tööhõive suurendamine ja erinevate tööturu riskirühmade tööturul osalemise toetamine“ toetuse andmise tingimusi ja korda.

Käskkirjaga toetatakse tegevusi, mille sihiks on tööturu riskirühmade tööturul osalemise toetamine läbi tööturule kaasamise lähenemise väljatöötamise ja rakendamise.

Tegevusi viiakse ellu ja kulusid tehakse ajavahemikul 13. jaanuarist 2026 kuni 31. detsembrini 2028.

Meetme 21.4.2.3 kogueelarve on 63 622 364,85 eurot (Euroopa Sotsiaalfond+ toetus 44 535 655,50 eurot ja riiklik kaasfinantseering 19 086 709,35 eurot). Käskkirjas sisalduvate toetuse andmise tingimuste (edaspidi *TAT*) eelarve on 799 365,65 eurot, millest Euroopa Sotsiaalfondi+ toetus on 559 555,95 eurot (70 protsenti), millele lisandub riikliku kaasfinantseering 239 809,70 eurot (30 protsenti).

Käskkirja on seotud isikuandmete töötlemisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs seletuskirja VI osas. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (edaspidi *ühissätete määrus*), artikli 73 punktist 2 ja artikli 74 punktist 1, on toetusskeemi rakendamise kohta koostatud riskide hindamise analüüs (seletuskirja lisa 2).

ESF+ vahendite kasutamisel perioodil 2021–2027 Eestis on aluseks rakenduskava, mis on koostatud ühissätete määruse artiklis 10 nimetatud partnerluslepet arvestades ja mille on kinnitanud nii Vabariigi Valitsus kui Euroopa Komisjon.

Vastavalt *ÜSS2021_2027* § 10 lõikele 2 tuleb rakendusametuse rakenduskavas ja meetmete nimekirjas märgitud eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks koostada meetme rakendamiseks käskkirjas sisalduvad TAT-d ja lõikele 4 määrata selle elluviija.

TAT sisaldab eesmärkide ja tegevuste kirjeldust, eelarvet, toetatavate tegevuste sihtrühma, tulemusi, seost Eesti pikaajalises arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi *Eesti 2035*) sihtide ja arengukava eesmärkidega ning rakendamise tingimusi.

TAT tegevused panustavad Eesti 2035 eesmärkidesse viia inimeste teadmised, oskused ja hoiakud kooskõlla tööturu vajaduste ning majanduse struktuurimuutustega ning suurendada ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul, mille saavutamiseks tuleb mh tõhusamalt toetada mitteaktiivsete inimeste tööturule naasmist.

Toetatavad tegevused on kujundatud kooskõlas heaolu arengukava 2023–2030 alaeesmärgiga 2, mille kohaselt tuleb laiendada fookust lisaks senistele sihtrühmadele (töötud ja tööturul ebasoodsamas olukorras olijad) ka teistele tööturuga nõrgalt seotutele (nt hoolduskoormusega ja rändetaustaga inimesed, pensionieas töötamist jätkata soovijad, mitteaktiivsed, NEET-noored). Heaolu arengukava seab eesmärgiks ka olemasolevate tööturumeetmete ajakohastamise, et need vastaksid parimal moel kliendi vajadustele ja oleksid mõjusad. Muuhulgas tuuakse tegevussuunas keskkonna- ja kliimaeesmärkide täitmine ning tasakaalustatud regionaalse arengu saavutamine, välja vajadus arendada tööturumeetmeid, mis soodustavad eri piirkondade tööjõu aktiivsust.¹

TAT-st rahastatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega (vt lisa 1).

Samuti peavad toetatavad tegevused silmas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtet 4 (tööhõive aktiivne toetamine), ning põhimõtet 10 (tervislik, ohutu ja hästi kohandatud töökeskkond ning isikuandmete kaitse)².

Toetatavate tegevuste puhul arvestatakse ühissätete määruse artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid.

Toetatavad tegevused on vastavuses liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste³ punktiga 6, mille kohaselt peaks riigid muu hulgas pakkuma töötutele ja tööturult eemale jäänud isikutele tõhusat, õigeaegset, koordineeritud ja vajadusekohast abi, mis seisneb tööotsingute, koolituse, ümberkvalifitseerumise ning muude tugiteenuste kättesaadavuse toetamises, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele rühmadele ning rohe- ja digipöördest või tööturušokkidest eriti mõjutatud inimestele.

Heaolu arengukavas tuuakse ühe olulise väljakutsena välja see, et Eesti inimeste potentsiaal tööturul ei ole täielikult rakendunud. Elanikkonnas on rühmi, mis erinevatel põhjustel tööturul ei osale. Töölt eemale jäämisega kaasnevad kahjud nii isiku kui riigi tasandil. Inimese jaoks kaasneb elukvaliteedi halvenemine, seoses saamata jäänud töötasuga. Riigi tasandil jääb tööjõu potentsiaal rakendamata, mis toob kaasa tööhõive vähenemise ja töötusriskide suurenemise, samuti jääb saamata maksutulu ning tekivad kulud erinevate toetuste maksmisega. Seetõttu on oluline toetada tööhõivesse jõudmist.

Samas on Eesti kõige olulisemateks majandusarengut pärssivateks teguriteks kvalifitseeritud tööjõu puudus. Oluliseks struktuurseks probleemiks on tööturu regionaalsed erinevused. Ühiskonna ja majanduse arengu tagamiseks on oluline võimalikult paljude inimeste osalemine

¹ <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>, lk 12-15.

² https://commission.europa.eu/system/files/2017-12/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_et.pdf.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022D2296&qid=1693165413575>.

tööhõives. Nii on ühelt poolt tagatud inimeste ja nende perekondade majanduslik toimetulek, võimalus oma oskusi ja andeid ühiskonnas realiseerida ning tunda end väärtusliku ühiskonnaliikmena. Teisalt toetab suurem hõive ettevõtluse arengut ja loob ühiskonnale lisaväärtust. Seda eriti tingimustes, kus rahvastik vananeb ning tööealise elanikkonna osatähtsus väheneb. Tööturul osalemine erineb piirkonniti ja sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes. Kui 2023. aastal oli Eestis tööjõus osalemise määr vanuserühmas 15–74-aastat 73,9%, siis Ida-Virumaal oli vastav näitaja 61,7%. Samuti jäid mitte-eestlaste tööhõivenäitaja tagasihoidlikumaks just naiste puhul. Tegevuste sihitamine ja läbiviimine Ida-Virumaal aitab seal tööturult eemale jäänud inimestel piirkonna muutustes osaleda ja neile suurenenud osalemisega tööturul kaasa aidata.

Mitteaktiivsed inimesed ei ole tööturuasutuste traditsiooniline sihtrühm, kuigi oluline osa sellest rühmast tahab töötada ja on ka potentsiaalselt valmis töötama. Hinnanguliselt on EL-is iga viies mitteaktiivne inimene valmis töötama. Kõige suurem aktiveerimispotentsiaal on naistel vanuses 25–49 a (32% valmis töötama), kõige tagasihoidlikum vanemaealistel (55–64)⁴.

Eestis puudub hetkel proaktiivne sihtrühma põhine lähenemine, mille sihiks on tööturult eemale jäänud haavatavamaid sihtrühmi aktiveerida ja toetada nende jõudmist tööturuteenustele. OECD jt on leidnud, et kõige haavatavamad rühmad võtavad vähem tõenäoliselt ise tööturuasutusega ühendust, kuna nad sageli ei kvalifitseeru töötushüvitistele. Seetõttu on oluline, et tööturuasutus teeks rohkem, et sellistele rühmadele proaktiivselt läheneda. Ka demograafilised väljakutsed ja kahanev tööjõud muudab mitteaktiivsed tööhõivepoliitikas aina olulisemaks sihtrühmaks. Seega on leitud, et tööturuasutused või muud organisatsioonid peaksid tegelema mitteaktiivsete kaasamisega (i.k. outreach)⁵ Euroopa Komisjon toob hiljutises aktiivsete tööturupoliitikate ülevaates *New forms of active labour market policy programmes, 2023* mitteaktiivsete haavatavamate rühmade kaasamise välja peamise tööturuteenuste osutamise väljakutsena.

Käskkirja eelnõu ja seletuskirja on välja töötanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi MKM) strateegiaosakonna välisvahendite nõunik Pille Penk (pille.penk@mkm.ee), välisvahendite õiguse nõunik Cyrsten Rohumaa, (cyrsten.rohumaa@mkm.ee, teenistussuhe lõppenud), välisvahendite õiguse nõunik Terje Kleemann (terje.kleemann@mkm.ee), tööhõive osakonna juhataja Kirsti Melesk (kirsti.melesk@mkm.ee), tööturuteenuste juht Kristi Suur (kristi.suur@mkm.ee) ja nõunik Annika Sepp (annika.sepp@mkm.ee). Eelnõu õigusliku ekspertiisi tegi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (gerly.lootus@mkm.ee, teenistussuhe lõppenud) ja Ivar Siska (ivar.siska@mkm.ee).

II Eelnõu struktuur ja sisu

Eelnõu sisaldab 18 punkti:

1. punkt „Üldsätted“;
2. punkt „Rakendusasutus, rakendusüksus ja elluviija“;
3. punkt „Toetuse andmise eesmärk ja tulemused“;
4. punkt „Toetatavad tegevused“;
5. punkt „Kaasamisprogramm“;
6. punkt „Kaasamisprogrammi alusel sihtrühmadele elluviidavad tegevused“;
7. punkt „Sihtrühmad“;

⁴ Thematic paper TRW_activation of the inactive.pdf

⁵ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=19219&langId=en>

8. punkt „Näitajad“;
9. punkt „Tegevuste abikõlblikkuse periood“;
10. punkt „Eelarve“;
11. punkt „Kulude abikõlblikkus“;
12. punkt „Toetuse maksmise tingimused ja kord“;
13. punkt „Elluviija kohustused“;
14. punkt „Aruandlus“;
15. punkt „Käskkirja muutmine“;
16. punkt „Finantskorrektsioon“;
17. punkt „Vaide esitamine“;
18. punkt „Rakendussäte“.

Punkt 1. Üldsätted

Punktis 1 sisalduvad üldsätted, mille hulgas käskkirja reguleerimisala.

Punktis 1.2 sätestatakse, et lisaks käskkirjas märgitule kohaldub Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrus nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*), mistõttu ei taasesitata käskkirjas nimetatud määruses sätestatud.

Punktis 1.3 sätestatakse dokumentide esitamise ja kättetoimetamise regulatsioon.

Punkt 2. Rakendusasutus, rakendusüksus ja elluviija

Punktis 2 sätestatakse meetme sekkumise eest vastutav rakendusasutus, rakendusüksus ning elluviija määramine avaliku konkursi alusel. Toetatavate tegevuste valikul lähtuti ühendmääruse §-s 7 sätestatud rakenduskava tegevuste üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast.

ÜSS2021_2027 § 4 lõikes 3 nimetatud meetmete nimekirja kohaselt on ESF+ist rahastatavale 6. prioriteetse suuna meetme 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ rakendusasutus MKM (eelkõige strateegiaosakond) ja rakendusüksus Riigi Tugiteenuste Keskus.

Tegevuste elluviijaks on Visionest Institute OÜ, kes valiti välja avaliku konkursi alusel. Konkurss viidi läbi perioodil oktoober kuni november 2025.

Punkt 3. Toetuse andmise eesmärk ja tulemused

Punktis 3 nimetatakse tegevuste toetamise eesmärgid ning tulemused.

Tegevuste elluviimise eesmärgiks töötada välja tööturule kaasamisprogramm ja rakendada seda tööturult eemale jäänud Ida-Virumaal elavate eesti keelest erineva emakeelega naiste aktiveerimiseks.

Tegevuste raamistikuks on tööturul mitteaktiivsete, haavatavamate sihtrühmade proaktiivse kaasamise lähenemine (ingl *labour market outreach*), mille olulisust vananeva ja kahaneva tööjõu tingimustes on viimasel ajal tööturumeetmete ülevaatlikes analüüsides välja toonud nii Euroopa Komisjon kui OECD. *Outreach*’il ei ole ühest, üldiselt tunnustatud definitsiooni. Sageli hõlmab see (tööturu)teenuste osutamist väljaspool tavapärast institutsionaalset teenuste osutamise asukohta sihtrühmale, kes üldiselt omal algatusel neis teenustes ei osale. Eesmärgiks on

teadlikkuse tõstmine olemasolevatest tööturuteenustest, jõudmine teatud sihtrühmani, kes ei ole väga valmis tavateenuseid kasutama, kuna neid heidutavad formaalsed keskkonnad ja teenused, või nad ei kvalifitseeru hüvitistele või teenustele. *Outreach*'i kolm põhiülesannet on kontakti loomine, sotsiaalse muutuse algatamine ja selle protsessi jätkumise toetamine. Kaasamismeetmed võivad hõlmata: meetmeid, mis suunatud 1) tööandja hoiakute muutmisele, 2) sihtrühma hoiakute muutmisele ja töötamise valmisoleku suurendamisele, 3) laiemal üldsusel hoiakute muutmisele ja diskrimineerimise vastu võitlemisele, 4) tööturuteenustest teadlikkuse suurendamisele ja teenustele sisenemise julgustamisele, 5) spetsiaalsetele tugimeetmetele või tööturule sisenemise toetamisele. Tööturuasutuse kontekstis hõlmab *outreach* sagedamini a) **registreerimata klientide leidmist ja kaasamist**, b) **tööturu integratsiooni teenuste osutamine väljaspool nende tavapärast osutamise kohta**. *Outreach* lähenemised on suunatud erinevatele mitteaktiivsetele rühmadele, kellel on sageli mitmeid takistusi töötamisele ning tegevustes osalemine on sihtrühmale vabatahtlik. Tavapärasteks sihtrühmadeks on noored, vanemaealised, naised ja rahvusvähemused.

OECD Eesti tööturumeetmete analüüs „*Inimeste kokkuviiimine töökohtadega: aktiivse tööturupoliitika pakkumise parandamine Eestis*“¹ 2020 tõi välja, et **paljud tööturuga nõrgalt seotud inimesed ei jõua tööturuasutusse**, kuigi Eesti tööturuasutus töötukassa on hakanud pakutavatest võimalustest aktiivsemalt teavitama ja püüab jõuda abivajavate rühmadeni. See probleem tõuseb eriti esile inimeste seas, kes on madala kvalifikatsiooniga või kelle puhul esinevad märkimisväärsed takistused sotsiaalseks integratsiooniks. Selliste rühmadena toodi OECD analüüsis välja muu hulgas need, kelle emakeel ei ole eesti keel (vanuserühmas 15–64 a ei olnud neist kunagi töötanud 36,1%, ning katkestustega oli töötanud 36,3%, 2018) ning rändetaustaga inimesed (kellest 18% ei olnud kunagi töötanud ja 12% oli töötanud katkestustega). OECD hinnangul aitaks **Eesti aktiivse tööturuteenuste süsteemi jätkuvalle täiustamisele kaasa teenustele kaasamise ja teavitamise (*outreach*) strateegiate parandamine** eelkõige nende inimeste suunal, kel on madal kvalifikatsioon ja ühiskonda integreerumise takistused.

Kui kaasamisprogramm annab soovitud tulemusi, saab seda kogemust edaspidi erinevate sihtrühmade kaasamiseks kasutada ka töötukassa.

Programmi sihtrühmaks on valitud Ida-Virumaal elavad eesti keelest erineva emakeelega tööealised mittetöötavad naised, kuna rahvuspõhised erinevused Eesti tööturul on olnud püsivad, seejuures joonistub välja eriti muust rahvusest naiste madalam tööjõus osalemise ja hõive määr. Muust rahvusest inimesed on Eestis peamiselt koondunud Harjumaale ja Ida-Virumaale. Ida-Virumaa on elluviidavad tegevused suunatud seetõttu, et tegemist on püsivalt kõrge töötusega piirkonnaga, kus lisaks on seoses riigisiseste ja rahvusvaheliste kliimaeesmärkidega ja üleminekuga süsinikuneutraalsele majandusele toimumas olulised muutused, mis toovad piirkonna tööturule kaasa uued väljakutsed.

Kuigi mitte-eesti naiste tööhõivenäitajad on viimastel aastatel paranenud, on erinevused osalemises ja hõives endiselt olemas. Eesti ja mitte-eesti naiste tööturukäitumises ilmneb elukaarega seotud erinevusi: kuigi mitte-eesti naiste hõivemäär on kõigis vanuserühmades madalam kui eesti naistel, siis **mitte-eesti naised on pensionieelses vanuses tööturul oluliselt vähem aktiivsed**. Näiteks 2022. aastal oli eesti rahvusest 55–64-aastaste naiste hõivemäär erakordselt kõrgel tasemel (80%), oli mitte-eesti naistest hõivatuid vaid 68%. Sarnane erinevus on märgatav ka kõigil varasematel aastatel. Erinevad hõivemäärad on tingitud väga erinevatest teguritest, otsesest ja kaudsest diskrimineerimisest, aga ka näiteks soorollidest ja stereotüüpidest, mille osas on eestlase ja muust rahvusest inimeste vahel erinevused. Soolise võrdsuslikkuse monitooring 2021 näitas, et muust rahvusest inimesed toetavad peremudelit, kus mees töötab täisajaga ning

naine osajaga ja hoolitseb kodu eest (36% muust rahvusest ja 21% eestlastest). Kui eestlastest toetavad pooled (51%) täielikku võrdsust ehk mehe ja naise täisajaga töötamist ja koduse koormuse võrdset jagamist, siis muust rahvusest elanikest eelistab sellist elukorraldust vaid 29% (EIM 2024).

Piirkonda iseloomustab Eesti keskmisest kõrgem töötuse tase (10,1% vs. Eesti keskmine 6,4% 2023. a) ning madalam tööjõus osalemise aktiivsus (61,7% vs. 73,9% 2023. a). Samuti on Ida-Virumaal Eesti keskmisest tunduvalt madalam naiste (60,7% vs. 71,8% 2023. a) ning 55–64-aastaste tööjõus osalemise määr (Ida-Virumaal 2021. aastal 71,9% ja Eestis keskmiselt 80,6% 2023. a). Ida-Virumaa probleemiks on ka madal tööhõive määr (55,4% vs. 69,2% vanuserühmas 15–74 a 2023. a) ning keskmisest madalam palgatööst teenitav töötasu. Sealset tööturгу mõjutavad majandusstruktuuri suur sõltuvus põlevkivisektorist, põlevkivikasutusel põhineva majandusmudeli kahanemine, vähene ettevõtluse mitmekesisus ning madal ettevõtlusaktiivsus. Samuti on Ida-Virumaa üks kõige kiiremini kahaneva ja vananeva rahvastikuga maakondi. Seetõttu on ka tööturuse indeksi ebasoodsaim Eestis – lähima 10 aasta jooksul lahkub tööturult vanuse tõttu rohkem inimesi, kui sinna siseneb (6 uut tööealist iga 10 pensionile mineja kohta). Ida-Virumaa arenguprobleeme süvendab vähene eesti keele oskus, eesti- ja venekeelse kogukonna nõrk seotus ning piirkonna sotsiaalmajanduslik mahajäämus.

Piirkonna tööturгу mõjutab oluliselt piirkonna olulisema tööandja põlevkivisektori restruktureerimine, uute ettevõtlusvaldkondade arendamine ja maakonna majanduskeskkonna mitmekesistamine. Lisaks mõjutab piirkonda koolide üleminek eestikeelsele õppele. Nende protsesside tulemusel võivad piirkonna tööturult välja langeda pikka aega ühes valdkonnas töötanud inimesed (nt põlevkivisektori töötajad, õpetajad), kelle ootus oli töötada pensionile minekuni senisel ametikohal ning kes võivad sellest ja aegunud oskustest tingituna tööturul raskustesse sattuda ja heituda.

Ida-Virumaa tööturult eemale jäänud naistele suunatud aktiveerivate tegevuste eesmärk on suurendada aktiivsust tööturul, mis parandab nende toimetulekut, suurendab sotsiaalset heaolu ja sidusust, ning mis omakorda vähendab sihtrühma mitteaktiivsusega kaasnevaid kulusid riigile ja ühiskonnale tervikuna. Tegevuste sihitamine ja läbiviimine Ida-Virumaal aitab seal tööturult eemale jäänud inimestel piirkonna muutustes osaleda ja neile suurenenud osalemisega tööturul kaasa aidata.

Toetatavad tegevused panustavad Eesti riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete hoidmisesse ning sihi „Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed“ alasihi „Arukas inimene“ saavutamisse. Eesti 2035 aluspõhimõtete hoidmist ja sihi saavutamist sooliste võrdõiguslikkuse, võrdseid võimalusi ja ligipääsetavust toetaval moel mõõdetakse järgmiste näitajatega: tööjõus osalemise määr 15–74 a, soolise võrdõiguslikkuse indeks, hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik, ligipääsetavuse näitaja.

Punkt 4. Toetatavad tegevused

Punktis 4 nimetatakse tegevused TAT eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks.

Tegevused on suunatud järgmiste eesmärkide täitmisele: 1) kaasamisprogrammi koostamine ja 2) kaasamisprogrammi tegevuste elluviimine.

Hetkel ei tegele Eesti Töötukassa tööjõu süsteemse ja sihtrühmapõhise tööturule kaasamisega, kuid mitteaktiivsetele inimestele osutatakse teatud tööturuteenuseid, peamiselt on tegemist

erinevate info – ja nõustamisteenustega (tööturumeetmete seaduses ja Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2023. a määruse nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029“ § 9 lõigetes 10 kuni 13 sätestatud teenused). Kaasamisprogrammi peab olema edaspidi võimalik, vajadusel kohandatuna, kasutada ka teistele tööturuga nõrgalt seotud sihtrühmade aktiveerimiseks töötukassa poolt või töötukassa tellimusel.

Punkt 5. Kaasamisprogramm

Elluviija koostab kaasamisprogrammi lähtudes avalikul konkursil esitatud kaasamisprogrammi visioonist.

Kaasamisprogrammis kirjeldatakse sihtrühmadele suunatud tegevuste eesmärgi, sisu ja mahtu ning elluviimise meetodikat, nõudeid meeskonnale, tegevuste elluviimise keskkonnale ning tegevuste tulemuslikkuse ja mõju hindamise korda. Hõlmatud peavad olema mõlemad sihtrühmad. Samuti kaardistatakse sihtrühma tööturul osalemist mõjutavate kultuurilised eripärad, hoiakud ja muud takistused ning vajadused ja ootused. Edukaks tööturule kaasamiseks on oluline süveneda nii rühmapõhistesse kui individuaalsetesse takistustesse. Oluline on aru saada, miks sihtrühm ei kasuta töötukassa teenuseid ning kui hästi olemasolevad teenused vastavad nende vajadustele. Sellest lähtuvalt lepitakse kokku põhimõtted, kuidas tegevuste elluviimisel määratakse kindlaks, kas programmis osalejale vajalikku ja sobivat teenust saab osutada töötukassa või vajab osaleja kohandatud erilahendust, mida saab pakkuda elluviija. Elluviija võib kaasamisprogrammi koostamisse kaasata ka väliseid eksperte või sihtrühma esindajaid sisendi ja arvamuse saamiseks.

Loodud programm on terviklik, tegevused regulaarsed ning arvestavad sihtrühma vajadustega. Kaasamisprogrammis kirjeldatud tegevusi tuleb sihtrühmadele ellu viia kogu tegevuste abikõlblikkuse perioodi jooksul, kuid mitte ühele ja samale sihtrühmale nimetatud perioodil. Elluviija viib tegevusi ellu väiksematele rühmadele, kavandades millal ja mis järjekorras teatud rühmale teatud tegevusi ellu viiakse. Oluline on, et tegevustesse kaasatakse nõutud arv sihtrühma kuulujaid ning sihtrühma kuulujal võimaldatakse tegevustes osaleda nelja kuni üheksa kuu jooksul.

Elluviija esitab kaasamisprogrammi rakendusasutusele heakskiitmiseks. Heakskiitmise näol on tegemist toiminguga haldusmenetluse seaduse § 106 tähenduses.

Kaasamisprogrammi tegevused peavad olema suunatud sellele, et sihtrühma teadlikkus oma tööturupotentsiaalidest paraneks, nad leiaksid üles ning oleks motiveeritud osalema tööturuteenustel, mille toel hõivesse jõuda ning seeläbi panustada Ida-Virumaa majanduse ja tööturu üleminekuga seotud muutustesse.

Elluviija saab hakata rakendama sihtrühmadele suunatud tegevusi vaid siis, kui rakendusasutus on kaasamisprogrammi heaks kiitnud. Elluviija on kohustatud kaasamisprogrammi sisse viima rakendusasutuse esitatud märkused programmi muutmiseks või täiendamiseks.

Kui rakendusasutus kaasamisprogrammi heaks ei kiida (sellele eelnevalt on elluviija keeldunud töötukassa ja rakendusasutuse tähelepanekute ja märkuste arvestamisest), ei saa programmi rakendada ning rakendusasutus otsustab järgmised sammud, mis võivad seisneda käskkirja muutmises elluviija eemaldamiseks ning uue konkursi läbiviimises (vastavalt käskkirjale).

Punkt 6. Kaasamisprogrammi alusel sihtrühmadele elluviidavad tegevused

Kaasamisprogrammi tegevused jagunevad kaheks etapiks:

- 1) ettevalmistavad tegevused, mille eesmärk on valmistuda teise etapi tegevusteks;
- 2) tööturuteenustele ja tööle suunavad tegevused.

Kaasamisprogrammi oluline osa on proaktiivne lähenemine ja kontakti loomine läbi erinevate tegevuste, sh eelkõige selle osa sihtrühmadega, kes ei ole töötuna arvele võetud. Muust rahvusest kogukondi loetakse sageli tööturule raskesti kaasatavateks (*hard to reach*) rühmadeks, mis võib viidata ka sellele, et rühmadel on sisemine soovimatus kaasatud saada. Sellest tulenevalt on oluline leida sihtrühmadele atraktiivne teavitamise ja kaasamise viis. Kasutada võib nt teavitusi erinevates, sh ebatüüpilistes kanalites, avalikus ruumis, võrgustikes ning huvi äratamisele suunatud lühiajalisi huvitegevusi (nt päevakajalisel teemal lühikoolitus, hobitegevuse töötuba).

Sihtrühmadega kontakti hoidmiseks ja tugevdamiseks, motivatsiooni säilimise toetamiseks, usalduse loomiseks ning sotsiaalse sidususe julgustamiseks võib kogu programmi kestel pakkuda tegevusi, mis toetavad aktiivset hoiakut ja eneseteadlikkuse tõusu, nt ühised arendava sisuga huvitegevused, töötoad jms. Tegevused peavad olema põimitud tegevustega, mis valmistavad ette ja toetavad osalejate tööturuteenustele asumist (nt tööturu valmiduse ja motivatsiooni tugevdamiseks tööturuteemalised infoseminarid/töötoad, vabatahtlik/kogukondlik tegevus vms). Tööturuteenustele ja tööle suunavate tegevuste alla kuuluvad regulaarne individuaalne tugi (nt nõustamise, kootingu või mentorluse vormis), mis on suunatud motivatsiooni, enesekindluse ja -hinnangu kasvatamisele ning osaleja individuaalsete tööturu vajaduse väljaselgitamisele. Programmi oluliseks osaks on tegevused, mis otseselt toetavad sihtrühma tööturuteenustele asumist, sh vajadusel mõne tööturuteenuse erilahenduse pakkumine. Programmist osutatavad erilahendused ei tohi dubleerida töötukassa osutatavaid tööturuteenuseid, vaid saavad olla tegevused, mille saamiseks tööturuteenusena ei ole sihtrühma kuulujal õiguslikku alust või tal on õigus sellist teenust saada, kuid ta vajab seda mingil määral kohandatult. Kui vajalikuks osutuvad erilahendused, st tööturuteenustega sarnased tegevused, peab olema hästi läbimõeldud ja kirjeldatud, kuidas need teenused ja nende pakkumine erineb ülesehituselt ja olemuselt tööturuteenustest sihtrühma spetsiifikast lähtuvalt. Dubleerimise vältimiseks on tegevuste kujundamisel oluline teha koostööd töötukassaga. Erilahenduseks võib olla nt teenuse osutamine ebatüüpilises asukohas, kui see on osaleja teenusel osalemise eelduseks või tööturuteenuse pakkumine, millele töötukassa teenusena on seatud lisatingimusi, millele osaleja ei vasta (ka töötuna registreerimise korral). Nt pakub töötukassa mentorlus, tugiisiku ja arengutreeningu teenust, kuid need on suunatud ainult teatud kitsamatele sihtrühmadele, mitte kõigile registreeritud töötutele Samuti teenuse osutamine olulise lisatoega, et suurendada teenuse efektiivsust. Näiteks koolituse disain, mis arvestab sellega, et osaleja võimekust õppida piiravad psühholoogilised tegurid, varasemad halvad kogemused õppeasutustega jne ning hõlmab vajalikke tegevusi sihtrühma õpiraskuste ületamiseks.

Vajadusel pakutakse jätkutuge tööturuteenustele või ka tööle jõudnud osalejatele, et toetada nende teenustel või tööl püsimist. Jätkutoe all mõistetakse kontakti hoidmist teenusele või tööle asunud inimesega, et jälgida tema edenemist, ennetada väljalangemist, vajadusel arutades kerkinud probleeme ja aidates neid lahendada, aga jagada ka positiivseid kogemusi ja julgustust.

Kaasamisprogrammi tegevused peavad arendama osalejate üldoskusi, eneseteadlikkust, toetama sotsiaalset aktiivsust, võimalusel/vajadusel soodustama kogukondlikku koostööd. Samuti peavad tegevused arvestama piirkonna arengutega, nt käsitlema/hõlmama teemasid, mis on seotud piirkonna üleminekuga sh rohe- ja digioskused, piirkonna majanduse mitmekesisustumine jne.

Programmi tegevustes, sh teavitustegevuste materjalide koostamisel välditakse tekstides ja kuvandites eelarvamusi ja soostereotüüpe kinnistavaid hoiakuid. Tegevuste planeerimisel on oluline pöörata tähelepanu soolise võrdõiguslikkuse edendamisele tööelu valdkonnas⁶, sh asjaolule, et naised ja mehed on koondunud erinevatele tegevus- ja ametialadele.

Programmi tegevusi viiakse läbi Ida-Virumaal, kaasates esialgsetesse kontakti loomisele suunatud tegevustesse kokku vähemalt 450 osalejat. Kaasamisprogrammi järgnevasse tegevustesse kaasatakse isiku vajadustest lähtudes vähemalt 180 sihtrühma kuulujat.

Programmi tegevuste kestuseks sihtrühmale on 4–9 kuud, millest eelduslikult 4–6 kuud on pühendatud tööturuteenustele või tööle asumisele ning 3–5 kuud tööturuteenuste erilahendustel osalemisele või tööturuteenustel/tööl käimisega kaasneva jätkutoe pakkumisele. Selle aja kestel peab elluviija pakkuma sihtrühma kuuluvale osalejale kindla regulaarsusega süsteemset aktiveerivat tegevust tööturuteenustele või tööle asumise toetamiseks ja seal püsimiseks. Tegevustes peab järk-järgult suurenema otseselt tööturuga seotud sisu.

Elluviija peab olema suuteline pakkuma programmi tegevusi põhiasukohana vähemalt kolmes asukohas Ida-Virumaal. Osaliselt võivad tegevused aset leida ka väljaspool (nt õppekäigud) neid asukohti. Soovitavateks asukohtadeks on Narva, Jõhvi või Kohtla-Järve ning Sillamäe.

TAT-s nimetatud tegevuste elluviimisel ei koguta mingil viisil infot tegevustes osalevate inimeste rassi, usu ega seksuaalse sättumuse kohta.

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (ingl *do no significant harm* ehk ei kahjusta oluliselt) analüüs ei tuvastanud meetmel potentsiaalselt olulist kahju keskkonnanäesmärkidele, mistõttu puudub vajadus täiendavate nõuete kehtestamiseks. Lähtutakse ootusest, et rahastatavad tegevused ei suurendaks negatiivset keskkonnamõju, väärtustaks osapooli, kes tegelevad teadlikult säästliku keskkonnakasutusega⁷, ning teenuste ja toodete hankimisel lähtutaks keskkonnahoidlike hangete kriteeriumitest⁸. Käesoleva TAT-i puhul rakenduvad, juhul kui elluviija osutub riigihankekohuslaseks, vabatahtlikud keskkonnahoidlikud riigihanked. Keskkonnahoidlik riigihange on protsess, mille käigus ametiasutused püüavad hankida selliseid kaupu, teenuseid ja ehitustöid, mille keskkonnamõju on kogu nende olulusringi jooksul väiksem, kui sama põhiülesandega kaupadel, teenustel ja ehitustöödel, mida muul juhul hangitaks.

TAT koostamisel on arvestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatuga (vt lisa 1).

Punkt 7. Sihtrühmad

Kaasamisprogrammi sihtrühmadeks on Ida-Virumaal elavad tööealised mittetöötavad eesti keelest erineva emakeelega naised. Hõlmatud on naised, kes on tööturul mitteaktiivsed (ei ole töötuna arvele võetud, ei tööta ega tegele tööga võrdsustatud tegevusega), samuti kes on töötuna arvele võetud. Töötuna arvel oleva sihtrühma kaasamisel teeb elluviija koostööd töötukassaga, mis seisneb peamiselt selles, et töötukassa jagab sihtrühma sobivatele inimestele infot programmi

⁶ <https://kompetentsikeskus.sm.ee/et/abiks-rakendajale/2021-2027/toetuse-taotlejale-ja-saajale/digitooriist/kuidas-projektis-edendada-soolist-vordsust-soolise-vordoiguslikkuse-edendamine-too-ja-tooelu-valdkonnas>.

⁷ <https://kliimaministeerium.ee/keskkonnateadlikkus>.

⁸ <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/ringmajandus/keskkonnahoidlikud-riigihanked>.

kohta ning soovitab selles osaleda. Töötukassa soovitab kaasamisprogrammis osalemist lähtudes inimese senisest tööturu kogemusest ja töötuna arvel oleku jooksul ilmnunud asjaoludest. Muuhulgas arvestatakse sobivate osalejate leidmisel seda, kui inimese varasemat töötamise ajalugu iseloomustab pikk töötus ja/või katkendlik töötamine, korduvalt tööturuteenustel osalemise katkestamine. Samuti võetakse arvesse inimese enda madalat hinnangut tööle mineku võimalustele, eriti kui see on seotud motivatsiooniga ja hoiakutega, madalate oskuste või haridustaseme, sotsiaalsete toimetulekuraskustega vms.

Tegevused on suunatud eelkõige vanuserühmale 40–64 a, kuid kaasata võib ka naisi, kes ei mahu sellesse vanusevahemikku, kuid kelle tööturutakistused ja vajadused on neile sarnased. Sihitatakse naisi, kes on mitteaktiivsed või kes on vaatamata töötuna arvel olekule passiivsed ning kelle tööturule sisenemise motivatsioon ei ole kõrge (tulenevalt peremudelitest, kultuurilistest hoiakutest ja ootustest, aga ka varasemate ebaõnnestumiste või muutustega seotud ebakindlusest ja perspektiivituse ja oskuste puudusest).

Rahvusvahelise tööorganisatsiooni (ILO) mõistes võib viimast sihtrühma lugeda samuti sisuliselt mitteaktiivseks. ILO kohaselt võivad nimelt mitteaktiivsed olla ka registreeritud töötud, kes ei ole viimase nelja nädala jooksul tööd otsinud. Ida-Virumaal on töötuna registreeritud eesti keelest erineva emakeelega naiste arv suurem kui Eesti Tööjõu-uuringu (ETU) töötus, seda nii üldiselt kui ka vanuserühmas 40–64 a. See viitab, et töötuna arvel on naisi, kes töö otsimisega aktiivselt ei tegele, olles sisuliselt pigem mitteaktiivsed. Seetõttu on sihtrühmaks ka registreeritud töötud, kelle tööle rakendumise tõenäosus on madal või väga madal.

OECD Eesti tööturumeetmete analüüsis toodi rühmadena, kes on Eestis tööturult eemale jäänud välja muuhulgas need, kelle emakeel ei ole eesti keel (vanuserühmas 15–64 a ei olnud neist kunagi töötanud 36,1%, ning katkestustega oli töötanud 36,3%, 2018) ning rändetaustaga inimesed (kellest 18% ei olnud kunagi töötanud ja 12% oli töötanud katkestustega).

Ida-Virumaal oli 2023. aastal 4,1 tuhat muust rahvusest mitteaktiivset naist vanuserühmas 40–64 a. Kokku on tööealisi mitteaktiivseid naisi Ida-Virumaal 11,2 tuhat, neist 9,7 tuhat on muust rahvusest. Töötuid muust rahvusest naisi oli Ida-Virumaal samal ajal ETU andmetel 2,5 tuhat. Töötuid naisi vanuses 40–64 a 1,4 tuhat. 2024. a septembri seisuga oli Ida-Virumaal töötuna arvel 3623 naist, kelle peamine suhtluskeel vene keel, vanuses 40–64 a oli neist 2327 ehk 64%.

Muust rahvusest naiste tööturule sisenemise takistused on sageli seotud järgmiste teguritega: keeleoskus, kvalifikatsioon ja töökogemus, ambitsioonid ja enesekindlus, elukoha taristu, piiratud valik töövõimalusi, kultuurilised või perekondlikud hoiakud, diskrimineerimine. Iseloomulik on ka see, et rahvusvähemused kalduvad koonduma piirkondadesse, mis on teistest enam saanud kannatada majanduse restruktureerimise käigus, samas kui elukoha vahetuse võimalused on piiratud, kogukonna võrgustikud tugevad, mis soodustavad inimeste jäämist neisse piirkondadesse. Nagu on näidanud teiste riikide kogemused muust rahvusest naiste kaasamise meetmetega, on selle rühma tööturule kaasamisel esimeseks oluliseks sammuks tegelemine selliste takistustega nagu motivatsioonipuudus, madal enesehinnang, tööotsingu kogemuste ja võimaluste puudus.

Punkt 8. Näitajad

Punktis 8 on nimetatud TAT näitajad, mis aitavad mõõta eesmärkide saavutamist. Esitatud on meetmete nimekirja väljundnäitaja ja tulemusnäitaja ning sihttase, mille saavutamist TAT toetab. Lisaks on seatud ka kaks TAT spetsiifilist tulemusnäitajat.

Meetmete nimekirja väljundnäitajaks, millesse toetuse andmisega panustatakse on „Osaluskordade arv“. Meetme raames on planeeritud 20 256 osaluskorda. TAT tegevustesse sisenejate 2029. aasta sihttasemeks on plaanitud 450 osalejat, kellest programmi tööturuteenustele ja tööle suunavad tegevustes osaleb vähemalt 180 osalejat. Esitatud meetmete nimekirja väljundnäitaja, „Osaluskordade arv“, tähendab, et loetakse inimese programmi sisenemise kordi ehk ühe inimese projekti sisenemine loetakse üheks osaluskorraks. Seejuures võib sama isikut lugeda toetuse andmise perioodi jooksul korduvalt, st programmis osalemise katkestamisel ja hiljem uuesti sisenemist loetakse uueks osaluskorraks. Meetmete nimekirja väljundnäitaja 2029. aasta sihttase 20 256 osaluskorda moodustub meetme raames erinevate elluviijate tegevustest, mitte vaid käesoleva TAT-i raames elluviidud tegevustest.

Meetmepõhiseks tulemusnäitajaks on „Peale teenuse saamist tööhõives olev tööeline elanikkond“ ja selle sihttasemeks on: 25% projektis osalenutest on toetuse andmise ehk programmis osalemise tulemusena tööle rakendunud peale tegevuses osalemist. Sihttaseme seadmisel on arvestatud, et tegemist on keerulise sihtrühmaga, ning lisaks tööle rakendumisele loetakse nende puhul oluliseks positiivseks tulemuseks ka tööturul aktiveerumine. Programmi käsitletakse tervikliku sama eesmärgiga tegevuste kogumina, mistõttu ei loeta tööle rakendumist osaleva isiku puhul igast üksikust tegevusest väljumise järel, vaid tervikuna programmis osalemise lõppedes. Andmete allikaks on Statistikaameti poolt kord aastas rakendusüksuse ja rakendusasutuse tarbeks koostatav andmestik, mis tugineb töötamise registri andmetele. Meetmete nimekirjas on tulemusnäitaja sihttase on 38%, mis on erinevate tegevuste keskmine.

Lisaks on seatud TAT spetsiifilisteks tulemusnäitajateks „Pärast programmist lahkumist haridust või koolitust saama asunud osalejad“, ning „Tööturuteenustele jõudnud osalejad“, kuna sihtrühma puhul loetakse lisaks tööle rakendumisele oluliseks positiivseks tulemuseks ka õppima või tööturuteenustele asumist, mis annavad tunnistust aktiveerumisest ja suurendavad võimalusi tulevikus tööle asuda. Sihttaseme seadmisel on lähtutud Kirde-Eestis 25–64-aastaste naiste elukestvas õppes osalejate näitajast, mis 2023. aastal oli 25,5% ning muu emakeelega naiste (vanuses 40–64 a) valitud tööturuteenustel (koolitus, tööpraktika, tasemeõpe) osalemist esimese üheksa töötuna arveloleku kuu jooksul.

Punkt 9. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste abikõlblikkuse periood on 13. jaanuar 2026. a kuni 31. detsember 2028. a.

Punkt 10. Eelarve

Toetatavate tegevuste eelarve on 799 365,65 eurot, millest Euroopa Sotsiaalfondi toetus on 559 555,95 eurot (70 protsenti) ja riiklik kaasfinantseering on 239 809,70 eurot (30 protsenti). Käskkirja lisas kehtestatakse eelarve aastate ja kulukohtade kaupa.

Punkt 11. Kulude abikõlblikkus

Vastavalt käskkirja punktile 1.3. lähtutakse abikõlblike kulude määratlemisel ühendmääruse §-des 15–17 sätestatust.

Toetatavate tegevuste elluviimisel on lubatud kõik kulud, mis on põhjendatud ühendmääruse tähenduses ning mis ei ole ühendmääruses ega TAT-s välistatud. Piiratud on ka kaudsete kulude hüvitamine, mida võib teha 15 protsendi ulatuses otsestest personalikuludest.

TAT-s on välja toodud tegevustest tulenevad otsesed abikõlblikud kululiigid.

Otsesed personalikulud:

- 1) projektijuht – strateegiline juhtimine ja partnerlusvõrgustik;
- 2) programmijuht – õppetegevuste kvaliteet ja õppekavade arendus;
- 3) Ida-Virumaa koordinaator – tegevuste korraldus neljas piirkonnas;
- 4) sillaloojad – värbamine ja individuaalne tugi.

Muud otsesed kulud:

- 1) kaasamisprogrammi rakendamisega seotud koolituskulud;
- 2) läbiviidavate tegevuste vajadusest lähtuv transpordikulu;
- 3) ruumide rendikulud erinevate kaasamisprogrammi tegevuste läbiviimiseks;
- 4) erinevate töökeskkondade liitumistasud;
- 5) teavitustegevused Ida-Virumaa kohalikes kanalites (Põhjarannik, kohalikud raadiod, portaalid, kogukonnagrupid sotsiaalmeedias).

Erinevalt ühendmääruse § 21 lõikes 4 sätestatult loetakse Ida-Virumaa koordinaatori ja sillaloojate arvutitöökoha renditasud koos tarkavara litsentsitasudega ja töötelefonide soetamine koos sidepaketitasudega abikõlblikuks otseseks kuluks. Ida-Virumaa koordinaator ja sillaloojad kannavad olulist rolli projektitegevuste elluviimisel.

Ida-Virumaa koordinaator – piirkondlik partnerlussuhete hoidja, kes vastutab koostöö eest kohapeal neljas fookuspiirkonnas (Narva, Sillamäe, Jõhvi, Kohtla-Järve):

- 1) teeb koostööd omavalitsustega sihtrühma tuvastamiseks ja kogukonna kaasamiseks;
- 2) korraldab tööklubide logistika ja ruumid, sageli koostöös kohalike asutustega (rahvamajad, kogukonnakeskused, raamatukogud jne);
- 3) toimib sillana turunduspartneri, KOVide, tööandjate ja sillaloojate vahel.

Sillaloojad – praktilised koostöösidemed tööandjate, teenusepakkujate ja kogukonna vahel. Sillaloojad on programmiga otseselt seotud „välitöötajad“, kelle tööviis eeldab pidevat koostööd kohalike organisatsioonidega:

- 1) leiavad sihtrühma kogukonna võrgustike ja kohaliku elu tundvate kontaktide kaudu (KOV, kogukonnakeskused, MTÜd, kogudused, huviringid);
- 2) suhtlevad sihtrühmaga personaalselt (kodukülastused, kohalikud kogunemised, klubid, üritused);
- 3) suhtlevad tööandjatega, aitavad kohanemisel ja lahendavad tekkinud küsimusi;
- 4) teevad koostööd Töötukassa ja sotsiaalosakondadega, et vajadusel siduda naised tööturuteenuste või sotsiaaltoetustega.

Projektijuhi ja programmijuhi arvutitöökoha renditasud koos tarkavara litsentsitasudega ja töötelefonide soetamine koos sidepaketitasudega kaetakse kaudsetest kuludest.

Abikõlblike kulude põhjendatust võimaldab kontrollida see, et elluviija esitab rakendusasutusele igaks aastaks planeeritavate tegevuste kirjelduse ja tegevuste elluviimise eelarve.

Vastavalt ühendmääruse § 17 punktile 8 on kaudsed kulud abikõlblikud ainult lihtsustatud hüvitamisviisidest ühtse määra alusel. Ühtse määra rakendamisel ei tule tõendada ega esitada rakendusüksusele koos maksetaotlusega kaudsete kulude kuludokumente, kulude tasumist tõendavaid dokumente ega kulu aluseks olevaid arvestusmetoodikaid. Seetõttu ei kontrollita ka

kaudsete kulude aluseks olevaid kulusid paikvaatluse ega projektiauditi käigus. Samuti ei pea osalise tööajaga administreeriva personali üle pidama arvestust ega raamatupidamisarvestuses eristama ühtse määra alusel hüvitatud kaudseid kulusid.

Punkt 12. Toetuse maksmise tingimused ja kord

Toetust makstakse ühendmääruse § 27 lõike 1 punkti 1 alusel, v.a kaudsete kulude puhul. Toetuse makse aluseks olevaid dokumente tuleb esitada vähemalt kord kvartalis, kuid mitte sagedamini, kui üks kord kuus. Kui kalendrikuus makseid ei tehta, siis null-reaga makset esitada ei tule.

Punkt 13. Elluviija kohustused

Olulisim elluviija kohustus on koostada TAT-s sätestatud nõuetekohane kaasamisprogramm ja selles kirjeldatud tegevused sihtrühmale ellu viia. Elluviija on kohustatud kaasamisprogrammi koostamisel kaasamisprogrammi täiendama ja muutma vastavalt rakendusasutuse nõutule.

Elluviija esitab rakendusasutusele kinnitamiseks eelarve aastate ja kulukohtade kaupa. Vastav nõue on vajalik sisendina riigieelarve ja tööplaani planeerimise protsessis.

Peale elluviija selgumist ja vastavasisulise TAT muudatuse kinnitamist peab elluviija rakendusüksusele esitama väljamaksete prognoosi 15 tööpäeva jooksul. Igal aastal tuleb väljamaksete prognoos järgmise eelarveaasta kohta esitada eelneva aasta 10. detsembriks või kümne tööpäeva jooksul pärast eelarve kinnitamist. Kui väljamaksetaotlused erinevad esitatud prognoosist 25%, tuleb elluviijal esitada järelejäänud eelarveaasta kohta uus väljamaksete prognoos.

Tegevuse üks eesmärk on katsetada, koguda teavet ja kogemusi, mille põhjal kaaluda tööturult eemale jäänud sihtrühmade tööturule kaasamiseks püsiva lahenduse välja arendamise vajadust ja võimalusi. Selle võimaldamiseks peab elluviija andma rakendusasutusele ja töötukassale üle kaasamisprogrammi kokkuvõtte, mis sisaldab pakkumiseks vajalikke teadmisi (tegevuste kirjeldus, läbiviimise õppetunnid, hinnang üldisele toimimisele, kitsaskohtadele ja tugevustele jne), ning ettepanekuid kaasamisprogrammi edasiseks kasutamiseks sh ka võimalik sobivus teistele (sarnastele) sihtrühmadele. Samuti tutvustab elluviija programmi/kokkuvõtet rakendusasutusele ja töötukassale vähemalt ühel töökohtumisel, nt aruteluseminaril.

Lisaks TAT-s sätestatule kohalduvad tegevuste elluviijale kõik ühendmääruse §-des 10 ja 11 toetuse saajale sätestatud kohustused.

Erinevalt teistest fondidest tuleb ESF+'ist rahastatud tegevustes osalejate kohta koguda nõutavad andmed vastavalt ÜSS2021_2027 § 19 lõikele 3. Osalejate andmeid tuleb sisestada sündmuste infosüsteemi ehk SIS-i, mille kaudu kogutakse infot osalejate kohta.

Punkt 14. Aruandlus

Punktis 14 sätestatakse vahearuanne ja lõpparuande esitamise kohustus ja tähtsajad ning aruannetes puuduste esinemise korral nende menetlemise kord. Korrapäraselt esitatud aruanded aitavad jälgida TAT tegevuste edenemist ja tulemuste täitmist ning võimaldavad vajaduse korral juhtida tähelepanu vajakajäämistele ja teha tegevuste elluviimises õigeaegseid muudatusi. Järelaruande esitamise kohustust elluviijal ei ole.

Punkt 15. Käskkirja muutmine

Punktis 15 sätestatakse TAT muutmise kord. Muudatusvajadused peavad olema motiveeritud ja aitama kaasa TAT edukale elluviimisele. Sagedamini kui üks kord kuue kuu jooksul ei ole TAT muutmine mõistlik, arvestades muutmisprotsessi ajamahukust ja sellega kaasnevat halduskoormust. Erandina võib elluviija taotleda TAT muutmist tihedamini, kuid sellega peavad nõustuma rakendusasutus ja -üksus. TAT-i muutmine peab põhinema põhjalikel analüüsidel ja planeerimisel, välistades sagedaste paranduste vajaduse. Samuti peavad vajalikud muudatused olema põhjendatud ning läbi kaalutud.

Punkt 16. Finantskorrektsiooni tegemise ja toetuse tagastamise alused ja kord

Toetus nõutakse ja makstakse tagasi vastavalt ühendmäärusele, selles sätestatud TAT-s ei täpsustata.

Punkt 17. Vaide esitamine

Nimetatakse vaide lahendaja ja õiguslik alus.

Punkt 18. Rakendussäte

Majandus- ja tööstusministri 30. juuni 2025. a käskkirja nr 75 „Ida-Virumaal elavate eesti keelest erineva emakeelega naiste tööturule kaasamise programm“ tunnistatakse kehtetuks. Nimetatud käskkirjas on tehtud mitmeid muudatusi, mistõttu kehtestatakse toetuse andmise tingimused terviktekstina.

Eelnõuga muudetakse nimetatud käskkirja punkte 2.3, 4, 9, 10 ja 18. Muudatused seonduvad tegevuste elluviija nimetamise, abikõlblikkuse perioodi täpsustamise ja eelarveliste vahendite vähendamisega.

Punktis 2.3 jäetakse välja elluviija valiku konkurssi puudutavad sätted. Varasem punkt 2.3 sätestas kohustuse korraldada tegevuse elluviija leidmiseks avalik konkurss. Konkurss viidi läbi perioodil oktoober kuni november 2025 ning konkursi tulemusena valiti tegevuste elluviijaks Visionest Institute OÜ. Avaliku konkursi läbiviimisega said kehtiva TAT-i punktid 2.3 ja 2.3.1 täidetud ning konkursi korraldamisega seotud tingimused ei ole enam asjakohased. Uues punktis 2.3 nimetatakse elluviijaks Visionest Institute OÜ.

Punktis 4.2 sõnastatakse ümber toetatava tegevuse nimi, kuna heakskiitmise sätted on toodud punktides 5.4 ja 5.5.

Punktis 9 muudetakse tegevuste abikõlblikkuse perioodi, mis algab konkursi tulemuste kinnitamisest 13.01.2026 ja lõpeb 31.12.2028.

Punktis 10 muudetakse tegevust eelarvet, milleks on 799 365,65 eurot, millest Euroopa Sotsiaalfondi toetus on 559 555,95 eurot (70 protsenti) ja riiklik kaasfinantseering on 239 809,70 eurot (30 protsenti). Käskkirja lisana kehtestatakse tegevuste eelarve aastate ja kulukohtade kaupa. Eelarve vastab elluviija taotlusele ja majandus- ja tööstusministri 30. septembri 2025. a käskkirjale nr 102 „Konkursi korraldamine ja hindamiskomisjoni moodustamine Ida-Virumaal elavate eesti keelest erineva emakeelega naiste tööturule kaasamise programmi elluviija leidmiseks ja nõuded programmi elluviijale“.

TAT punktist 18 kustutatakse rakendussätted, mis käsitlesid konkursi väljakuulutamist.

III Käskkirja vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV Riigiabi

Käskkirjas sätestatud tegevusteks antav toetus ei ole riigiabi.

Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 107 lõike 1 kohaselt, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Euroopa Komisjoni teatistes riigiabi mõiste kohta EL-i toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (edaspidi *komisjoni teatis*) on selgitatud, et abimeede on riigiabi, kui abi antakse avalikest vahenditest, abi annab abisaajale majandusliku eelise, eelis on valikulise iseloomuga ning sellel on mõju konkrentsile ja kaubandusele. Seejuures peab abi andmine vastama kõigile eeltoodud tingimustele.

1) Riigi vahendid

Kui rahalised vahendid saadakse Euroopa Liidult, näiteks struktuurifondidest, ning riigi ametiasutused võivad neid vahendeid kasutada oma äranägemisel (eriti seoses abisaaja valikuga), siis on tegemist riigi vahenditega. Komisjoni teatistes on selgitatud, et kui rahalised vahendid saadakse vahetult Euroopa Liidult, Euroopa Investeerimispankalt või Euroopa Investeerimisfondist ning riigi ametiasutustel puudub igasugune kaalutusõigus, siis ei ole tegemist riigi vahenditega.

Käskkirja punkti 8 kohaselt antakse toetust 70 protsendi ulatuses Euroopa Sotsiaalfondist ja 30 protsendi ulatuses Eesti riigi eelarvest. Seega on nimetatud tingimus täidetud.

2) Majanduslik eelis

Komisjoni teatistes on selgitatud, et aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on eelis iga majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes ehk riigi sekkumiseta, ning eelis on antud iga kord, kui ettevõtja finantsseisund on riigi sekkumise tagajärjel ja tavalistest turutingimustest erinevatel tingimustel paranenud.

TAT raames toetatakse tegevusi, mis ei ole suunatud ettevõtluse edendamisele. TAT-i raames rahastatavad tegevused ei ole majandustegevused, vaid tegemist on tööhõive probleeme lahendava meetmega. Meede on loodud eesmärgiga panustada riigi poolt heaolu arengukava alaeesmärgi 2: tööturg ja tööelu all esile toodud väljakutsete leevendamisesse: eesti inimeste potentsiaal tööturul ei ole täielikult rakendunud. Elanikkonnas on rühmi, kes ei saa erinevatel põhjustel kas ajutiselt või püsivalt oma majanduslikku toimetulekut ja heaolu töötamise teel kindlustada. Tööturul on ebasoodsamas olukorras tervisepiirangutega inimesed, erivajadustega inimesed, samuti noored, vanemaealised ja muust rahvusest inimesed. **Töäjõus osalemise määra tõstmiseks tuleb tegeleda riskirühmade tööturule toomisega ja nende tööturul püsimise toetamisega.**

Elluviija ei osuta TAT-s nimetatud tegevusi sihtrühmale vastutasu eest ehk need on sihtrühma kuuluvatele isikutele tasuta kättesaadavad. TAT tegevused on oma olemuselt käsitletavad mittemajandusliku tegevusena. Projekti tegevused on seotud sihtrühma tööturuteenustes osalemisele kaasamisega, mis on seotud avaliku ülesande täitmisega, mis ei ole majandustegevus ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Toetatakse tegevusi, mis on suunatud tööturul väiksema konkurentsivõimega sihtrühmadele, kelleks TAT kohaselt on mitteaktiivsed ehk mittetöötavad eesti keelest erineva emakeelega naised Ida-Virumaal. TAT-s toodud tegevuste abil soodustatakse sihtrühma tööturule asumist ja tööturul püsimist. Tegevustes osalemine on sihtrühmale tasuta.

Toetatavad tegevused ei ole majandustegevus, mida osutatakse turumajandustingimustel, st sihtrühmale osutatavaid teenuseid erasektor omavahenditest ei osuta, sh tasu eest, sest reeglina ei ole sihtrühma kuuluvad isikud valmis nõustamise vms teenuse eest turuhinda tasuma. Tegemist on valdavalt tööturumeetmetega ning eelduseks on, et sihtrühm vajab ka teenuste tasuta osutamise korral täiendavaid julgustavaid ja motiveerivaid meetmeid, et nende hoiakud ei takistaks neis osalemist. Toetatavate tegevuste eesmärk ühtib tööturumeetmete seaduse (edaspidi *TöMS*) § 2 sätestatud eesmärgiga: vähendada töötust ja lühendada selle kestust, ennetada töötust ning toetada tööhõives püsimist ja kvaliteetset tööhõivet, suurendada tööjõu pakkumist ning toetada kaasavat ja kohanemisvõimelist tööturgu ja majanduse struktuurimuutusi tööturumeetmete abil. Erasektorit võib kaasata tööturumeetme osutamisse vastavalt *TöMS* § 5 lõikele 2, mille kohaselt tööturumeetmete pakkumist võivad korraldada ja tööturumeetmeid võivad pakkuda kohaliku omavalitsuse üksused ja muud asjaomased füüsilised ja juriidilised isikud seaduses sätestatud juhul või valdkonna eest vastutava ministri kehtestatud tööturumeetmete pakkumise tingimustel ja korra kohaselt. OECD defineerib aktiivseid tööturuprogramme järgmiselt: need hõlmavad kõiki sotsiaalseid kulutusi (va haridus), mis on suunatud toetuse saajate tasustatud töö saamise võimaluste saamise parandamisele või nende sissetuleku teenimise võimekuse suurendamisele. Need hõlmavad mh tööturuprogramme, mis võimaldavad või soodustavad töötute ja muude isikute töö leidmist.⁹

TAT-i tegevuste tulemusel on lõppkasusaaja füüsiline isik (mittetöötav eesti keelest erineva emakeelega naine).

Kuivõrd elluviija TAT raames teenuseid ega kaupu tasu eest ei paku, ei saa nende tegevust lugeda majandustegevuseks riigiabi eeskirjade kohaselt. TAT tegevuste elluviimisel peab elluviija, kui ta osutub riigihankekohuslaseks, järgima riigihangete seadust teenuste ja kaupade sissostmisel, seega ei ole elluviija omakorda abi andja. Seega ei ole nimetatud tingimus täidetud.

⁹ [european-semester_thematic-factsheet_active-labour-market-policies_en_0.pdf](#)

3) Valikuline iseloom

Komisjoni teatistes selgitatakse, et meetme varaline valikulisus viitab sellele, et meedet kohaldatakse ainult kõnealuse liikmesriigi teatavate ettevõtjate (ettevõtjate gruppide) või teatavate majandussektorite suhtes. Kindlaks võib teha nii õigusliku kui ka tegeliku valikulisuse.

Käskkirja punkti 7 kohaselt on käskkirja punktides 6.1 ja 6.4 nimetatud tegevuste sihtrühm Ida-Virumaa tööelised mittetöötavad eesti keelest erineva emakeelega naised. Osalejate kaasamisel on prioriteediks naised vanuses 40–64 a, kes on kas tööturul mitteaktiivsed või on töötuna registreeritud, kuid kelle rakendumise tõenäosus on Eesti Töötukassa (edaspidi *töötukassa*) hinnangul madal või väga madal. Seega on nimetatud tingimus täidetud.

Elluviija on juriidiline isik, kellel on projekti elluviimiseks vajalikud teadmised, oskused ja kogemused, vajalik finantsvõimekus ning suutlikkus projekti ellu viia. Elluviijal on vähemalt kolmeaastane täiskasvanute koolituse, täiskasvanuhariduse, tööhõive, sotsiaal- või lõimumise valdkonna tegevuste elluviimise kogemus eelnenud 5 aasta jooksul.

Kuivõrd elluvijaks ei saa olla mistahes juriidiline isik, siis on nimetatud tingimus täidetud.

4) Mõju konkurentsile ja kaubandusele

Komisjoni teatistes on selgitatud, et avaliku sektori toetus ettevõtjatele on EL-i toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 alusel riigiabi üksnes siis, kui see „kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist“, ja ainult niivõrd, kuivõrd see „kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust“. Riigi võetud meede moonutab või ähvardab moonutada konkurentsi, kui see suudab parandada abisaaja konkurentsiseisundit võrreldes teiste ettevõtjatega, kellega ta konkureerib.

Toetavate tegevuste eesmärk on mitteäriline ning need täidavad sotsiaalset eesmärki. Sihtgrupi võimestamiseks mõeldud koolitused, seminarid, teabepäevad või muud sarnased üritused viiakse ellu mitteärilisel moel, st neid pakutakse osalejatele tasuta ja on kogu sihtgrupile kättesaadavad, mistõttu ei ole tegemist majandustegevusega riigiabi eeskirjade tähenduses.

Euroopa Komisjoni teatise¹⁰ kohaselt komisjon on mitmel juhul leidnud, et teatavatel tegevustel on konkreetsete asjaolude tõttu üksnes kohalik mõju ja seetõttu ei mõjutanud need liikmesriikidevahelist kaubandust. Näiteks teabe- ja suhtlusplatvormid, et lahendada töötuse probleemi ja sotsiaalseid konflikte varem kindlaks määratud ja väga väikeses kohalikus piirkonnas. Kuigi TAT raames ei valmistata teabe- ja suhtlusplatvormi, on TAT tegevused suunatud töötuse probleemi lahendamisele (suunata mitteaktiivsed ehk mittetöötavad eesti keelt mitte kõnelevad naised tööturule ja toetada tööturul püsimist) ja väga väikeses kohalikus piirkonnas (Ida-Virumaa).

Toetatavad tegevused on kohaliku iseloomuga ja piiratud geograafilise ulatusega, kuna need on suunatud konkreetsele kohalikule sihtgrupile (Ida-Virumaal elavad muukeelsed naised, keda on kõigis vanuserühmades, sõltumata tööturustaatusastest kokku ca 50 tuhat), sest tegevuste eesmärgid on seotud just sellele piirkonnale ja sihtrühmale iseloomulike tööturutakistuste ületamisega. Kaasamisprogrammi koostamiseks, sihtrühma tööturutakistuste ja hoiakute mõistmiseks, nendega kontakti loomiseks on vajalik kohalike olude, sh laiema ühiskondliku tausta, piirkonna spetsiifiliste lõimumis- ja tööturuväljakutsete väga hea tundmine. Tegevusi viiakse läbi ja

¹⁰ Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta EL-i toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses

teenuseid osutatakse eesti ja vajadusel võib tegevusi selgitada vene keeles, mistõttu on nende keelte oskus nõutav ka projektimeeskonnalt. Seetõttu ei mõjuta toetatavad tegevused Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist kaubandust.

Eeltoodud analüüsi kohaselt ei ole käesoleva käskkirja alusel antav toetus riigiabi, kuna makstava toetuse alusel ei saa elluviija majanduslikku eelist ning käskkirja punktides 6.1 ja 6.4 nimetatud tegevuste elluviimine ei kahjusta konkurentsi ega kaubandust.

V Käskkirja mõjud

Eelnõuga luuakse ja viiakse ellu tegevusi, mis panustavad tööturult eemale jäänud inimeste tööturul osalemise toetamisse.

Sotsiaalne mõju, sh sooline võrdõiguslikkus, võrdne kohtlemine ja ligipääsetavus

Programmi läbiviimise kaudu tõuseb sihtrühma teadlikkus tööturust, enda tööturu potentsiaalist ja selle arendamise võimalustest. Tegevused toetavad sihtrühmade motivatsiooni ja valmisolekut tööturul osaleda. Mida kauem on inimene tööta, seda keerulisem ja kulukam on teda tööturule tagasi tuua, sest vähenevad tema töövalmidus ja motivatsioon ning vananevad tema oskused, mis toetavad tööturule liikumist ja seal püsimist. Ühtlasi suureneb vaesusesse sattumise risk, millega kaasnevad omakorda terviseriskid, probleemid peresuhetes ja sotsiaalne tõrjutus.

TAT tegevused avaldavad positiivset sotsiaalset mõju inimeste tööhõivele läbi sihtgrupi teadlikkuse tõstmise, hoiakute muutmise ja oskuste arendamise. Programmi tulemusel on Ida-Virumaa eesti keelest erineva emakeelega naised teadlikumad oma võimalustest tööturul, tunnetavad oma potentsiaali ja võimalusi paremini ning on saanud uusi oskusi, mis neile tööturul osalemisel toeks on. Üldises perspektiivis on eesmärgiks vähendada Ida-Virumaa naiste mitteaktiivsust ja töötust ning suurendada Ida-Virumaa naiste kaastatust piirkonna majanduse üleminekusse.

TAT tegevused on suunatud naiste tööhõive ja tööalase motivatsiooni suurendamisele, samuti tööturul toimetuleku toetamiseks vajalike hoiakute ja oskuste omandamisele. Tegevustega toetatakse naiste tööturule lõimumist mitteaktiivsuse ja töötuse korral, tagades seeläbi suurema võrdsuse tööturul. Seega aitavad tegevused vähendada soolist ebavõrdsust ja sooliste stereotüüpide mõju tööelule.

Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel järgitakse võrdse kohtlemise ja ligipääsetavuse põhimõtteid. Muu hulgas arvestatakse, et sihtrühmadesse kuuluvad inimesed võivad olla nt liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega, mistõttu jälgitakse tegevuste elluviimisel, et osalejatele oleks tagatud ligipääs tegevustele olenemata nende erivajadusest. Tegevustes lähtutakse osaleja vanuselisest eripärast ja püütakse kõrvaldada neid barjääre, mis neil on takistuseks tööturule sisenemisel.

Eelnõu panus „Eesti 2035“ näitajatesse: tööjõus osalemise määr, 15–74 a soolise võrdõiguslikkuse indeks, hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik, ligipääsetavuse näitaja.

Regionaalareng

TAT tegevused panustavad otseselt regionaalarengusse, kuna on suunatud sellele piirkonnale, kus töötuse määr on keskmisest kõrgem ja tööhõive määr madalam. Seoses õiglase ülemineku

protsessiga piirkonnas, mis ei puuduta ainult põlevkivisektorit, vaid mille ulatus on laiem, vajavad sealsed elanikud infot ja tuge, et mõista, millised on piirkonnas töötamise võimalused ja kuidas nemad saaks üleminekusse panustada, sh uutes üleminekuprotsessi käigus tekkivates valdkondades.

Keskkond/kliima

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (ingl *do no significant harm* ehk ei kahjusta oluliselt) analüüs leidis, et kavaga ette nähtud sekkumistel hinnanguliselt olulist kahjulikku mõju DNSH printsiibi alusel ei ole.

TAT tegevuste elluviimisega ei kaasne otsest positiivset muutust ega ka negatiivset mõju keskkonnahoiu ja kliima eesmärgile. Ootus on, et rahastatavad tegevused ei suurendaks negatiivset keskkonnamõju, väärtustaks osapooli, kes tegelevad teadlikult säästliku keskkonnakasutusega, ning teenuste ja toodete ostmisel ja hankimisel lähtutaks keskkonnahoidlike hangete kriteeriumitest.

VI Andmekaitsealane mõjuhinnang

TAT raames on isikuandmete töötlemine vajalik punktides 6.1. ja 6.2. nimetatud tegevuste raames. Osalevate inimeste kohta tuleb koguda isikuandmeid, mis on vajalikud TAT tegevuste elluviimisel ning õigusaktides ettenähtud andmekorje ja TAT järelevalve teostamiseks (ÜSS2021-2027 § 19 lg 1).

Indikaatori „osaluskordade arv“ raames kogutakse isikuandmeid tegevustes osalemise nõusoleku alusel toetatavatesse tegevustesse registreerumise korral. Kogutavateks andmeteks on osaleja nimi, vajadusel kontaktandmed ning tegevuses osalemist kinnitav (digi)allkiri. Lisaks on tegevuste elluvijal kohustus koguda osalejate andmeid, mis on nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1057 artiklis 17 ning I ja II lisas vastavalt ÜSS2021-2027 § 19 lõikes 3 sätestatule ning ta peab need esitama rakendusüksusele läbi e-toetuse infosüsteemi SIS (sündmuste infosüsteem).

Elluvijaga kogub ja töötleb andmeid TAT tegevuste elluviimiseks ja seiramiseks. Elluvijaga töötleb isikuandmeid kooskõlas kehtivate õigusaktidega, sealhulgas kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ning selliste andmete vaba liikumise ja direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, ja rakendavad asjakohaseid meetmeid, et kaitsta isikuandmeid juhusliku või ebaseadusliku hävitamise, juhusliku kaotamise, muutmise, lubamatu avalikustamise või ligipääsu eest.

ÜSS2021_2027 §-de 23 ja 24 alusel ning kooskõlas § 25 lõikega 1 (õigus saada juurdepääs asjakohasele teabele) kontrollitakse projektis toetuse kasutamist ning töödeldakse selleks vajalikke isikuandmeid. Tulenevalt vajadusest kontrollida tegevustes osalevate inimeste kuulumist sihtrühma, teeb rakendusüksus tõenäoliselt enamiku sihtrühma liikmete kohta lisapäringu nende tööga hõivatuse kontrollimiseks. Kontrollitakse tööga hõivatust töötamise registri ja seal sisalduvate maksuandmete järgi. Rakendusüksus teeb päringuid vastavalt Euroopa Komisjoni ja ESF-i rahastusega seotud juhenditele ning asutuse sisekorrale. Rakendusüksuse jaoks on isikuandmete töötlemine meetme rakendamiseks tavapärane praktika ning loodud on meetmed kaasnevate riskide maandamiseks, sealhulgas järgitakse konfidentsiaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtteid. Projekti käigus teavitatakse tegevustes osalejaid andmete töötlemisest.

Elluviija säilitab andmeid õigusaktides sätestatud tähtaja jooksul või muu säilitustähtaja puudumisel mitte kauem kui seitsme aastat pärast tegevuses osalemise lõppu. Elluviija rakendab asjakohaseid meetmeid, et kaitsta isikuandmeid juhusliku või ebaseadusliku hävitamise, juhusliku kaotamise, muutmise, lubamatu avalikustamise või ligipääsu eest.

VII Käskkirja kooskõla valikukriteeriumitega

TAT-i tegevused vastavad perioodil 2021–2027 seirekomisjonis kinnitatud üldistele valikukriteeriumitele.

1. TAT kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele

TAT-i mõju on kirjeldatud seletuskirja IV peatükis ning mõju meetmete nimekirjas nimetatud näitajasse seletuskirja punktis 6. Panust eesmärkidesse näidatakse sekkumiste panuse kaudu rakenduskava näitajatesse. Käskkirjaga hõlmatud tegevused panustavad otseselt rakenduskava poliitikaeesmärgi 4 „Sotsiaalsem Eesti“ erieesmärgi (a) „Parandada kõigi töötajate, eelkõige noorte ja pikaajaliste töötute ning tööturult eemale jäänud ja tööturul ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvate isikute töölesaamise võimalusi ja aktiveerimismeetmete kättesaadavust nende jaoks, tehes seda noorte puhul eelkõige noortegarantii rakendamise kaudu, ning füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja sotsiaalmajanduse edendamise kaudu“. ja meetme eesmärkide saavutamisesse.

2. TAT-i põhjendatus

TAT tegevused aitavad kaasa meetme 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ eesmärgi saavutamisele. TAT-i eesmärgi, vajalikkuse ja eesmärgi saavutamiseks tehtavate tegevuste põhjalik kirjeldus on esitatud seletuskirja I ja II peatükis.

3. Kuluefektiivsus

Täiendatakse peale elluviija leidmist. Uut tüüpi kulude planeerimisel uuritakse hindasid turult või töötatakse need ise välja. Sisse ostetavate teenuste lõplikud, õiglased ning usutavad summad leitakse hankeprotsesside käigus.

4. Elluviija suutlikkus projekti ellu viia

TAT tegevuste elluviijaks on Visionest Institute OÜ. Elluviijal on võimekus ja vajalik kompetents TAT-is planeeritud tegevuste elluviimiseks, sh varasem praktika valdkondlike projektide elluviimisel. Elluviijal on varasem pikk kogemus täiskasvanute koolitamise, täiskasvanuhariduse ning tööhõive-, sotsiaal- ja lõimumistegevuste kavandamise ja elluviimise valdkonnas nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt. Ida-Virumaal on Visionest Institute OÜ viinud ellu mitmeid arendusprojekte sh Sotsiaalteenuste arenduse programm „Pöördepunkt“, ettevõtlikkuse programm „Hobist ärini“, Ida-Viru mainekava ja Viru haridusklastri turunduskava koostamine. Samuti on elluviija olnud alates 2013. aastast Eesti Töötukassa koolituskaardi partner.

Elluviija valik on kooskõlas ÜSS2021_2027, mille kohaselt on elluviija valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga või halduskoostöö seaduse tähenduses halduslepinguga määratud ministri struktuuriüksus või volitatud asutus või juriidiline isik, kes vastutab toetuse andmise

tingimuste käskkirjas nimetatud eelarve ulatuses tegevuste tegemise ja tulemuste saavutamise eest ning kellele kohaldatakse toetuse saaja kohta sätestatud.

5. Kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Kooskõla Eesti 2035 aluspõhimõtete ja sihtidega on hinnatud seletuskirja sissejuhatuses ning V osas. Tegevused on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning arvestavad määruse nr 2021/1060 artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid.

VIII Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub üldises korras. Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 13. jaanuarist 2026. a, st alates nimetatud kuupäevast tekkinud abikõlblikud kulud on toetusest hüvitatavad.

IX Käskkirja kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning e-posti teel Riigi Tugiteenuste Keskusele ja Ühtekuuluvuspoliitika fondide võrdõiguslikkuse kompetentsikeskusele. Samuti edastatakse eelnõu EISi kaudu arvamuse avaldamiseks ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile.

Seletuskirja lisad:

1. Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht;
2. Riskihindamine.